

КОНСОЛИДАЦИЈА НА ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ

Оливера Спасовска¹, Благица Колев²

¹ Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
olivera.083605@student.ugd.edu.mk

² Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
blagica.jovanova@ugd.edu.mk

Апстракт. Остварувањето на основните финансиски функции во една компанија, како што се алокација на средствата за одделни намени, остварување на оптимална комбинација на изворите за финансирање на одделните активности и остварување на ефикасна распределба на финансискиот резултат во согласност со поставените цели на работењето, се базираат врз податоците од нејзините финансиски извештаи. Финансиските извештаи на една компанија можат да бидат многу сложени, факт кој дополнително го истакнува значењето на финансиската анализа, преку која сложените податоци од финансиските извештаи се сведуваат на разбирливи показатели за нивните корисници – стејкхолдери. Извештајот за финансиска состојба претставува дел од задолжителниот сет на финансиски извештаи кои се изготвуваат од страна на секој деловен субјект, на крајот на секој пресметковен период. Значењето на овој финансиски извештај е големо во ефикасното менаџирање со компаниите.

Клучни зборови: *финансиски извештаи, финансиска анализа, консолидација на финансиски извештаи*

CONSOLIDATION OF FINANCIAL STATEMENTS

Olivera Spasovska¹, Blagica Kolev²

¹Faculty of Economics, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
olivera.083605@student.ugd.edu.mk

²Faculty of Economics, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
blagica.jovanova@ugd.edu.mk

Abstract. Realizing the basic financial function in the company, such as the allocation of funds for certain purposes, achieving optimal combination of sources for financing certain activities and the realization of allocation of financial results in accordance with the stated objectives of the company, are based on data from its financial statements. The financial statements can be very complex, which in turn highlights the importance of financial analysis through complex data so that the financial statements have been down to understandable indicators for users of data from financial analysis. Statement of financial position is part of a set of financial statements prepared by each business entity. The significance of this report is great in the efficient management of companies.

Key words: *financial analysis, financial reports, consolidation of financial statements.*

1. Вовед

Финансиските извештаи претставуваат генерална слика за работењето на компаниите во одреден временски период. Вкупниот сет на основните финансиски извештаи се состои од Биланс на состојба, Биланс на успех, Извештај за паричните текови, Извештај за промени во главнината, објаснувачки белешки и сметководствени политики. Сите горенаведени извештаи презентираат различни аспекти во работењето на компаниите. Формата, содржината и вреднувањето на поодделните ставки во финансиските извештаи се регулирани пред сè со Меѓународни стандарди за финансиско известување, Меѓународни стандарди за ревизија, како и законските одредби кои ја регулираат сметководствената практика во одделни држави. Финансиските извештаи претставуваат прегледи кои го опфаќаат целокупното работење на компанијата. Изработените финансиски извештаи претставуваат еден од основните извори на податоци за оцена на финансиската состојба и резултат на анализата за севкупното работење на компаниите. Анализата на финансиските извештаи претставува употреба на сметководствените податоци во процесот на донесување деловни и инвестициони одлуки. Финансиските извештаи претставуваат прегледи кои го опфаќаат целокупното работење на компанијата. Процесот на анализа на финансиските извештаи е дизајниран за да им помогне на деловните луѓе, инвеститорите и кредиторите да научат како да ги читаат, интерпретираат и анализираат подготвените финансиски извештаи. Анализата се фокусира пред сè на финансиските показатели кои ги користат аналитичарите, инвеститорите, менаџерите и другите заинтересирани субјекти, со кои се врши евалуација на финансиската состојба, оперативните перформанси и готовинските текови во работењето на компаниите.

2. Поим за финансиски извештаи и нивна примена во анализа на работењето на компаниите

Финансиските извештаи претставуваат резултат на процесот на мерење и вреднување, кој се заснова врз одреден збир од принципи. Доколку секој сметководител користи различен сет од правила за вреднување и мерење, инвеститорите потешко ќе бидат задоволени. Основните прашања за кои корисниците на финансиски информации бараат одговор при донесувањето на одлуки, се поврзани со оценката на финансиската слика на деловниот субјект на точно утврден датум и на тоа колку добро работел деловниот субјект во даден период – финансискиот успех. Одговор на овие прашања стејкхолдерите добиваат токму преку анализа на сетот на финансиски извештаи презентирани од страна на сметководителите. Финансиските извештаи имаат примарно значење за финансиското известување на корисниците – инвеститорите, доверителите, кредиторите, акционерите и заинтересираната јавност (со

заедничко име наречени стејкхолдери) и претставуваат најквалитетен медиум за информирање на секој потенцијален корисник. Составувањето на финансиските извештаи е формална законска обврска за секој деловен субјект и извор на значајни управувачки информации за сопствениците и инвестиционата јавност, како и за статистичките органи, државата и органот за јавни приходи. Финансиските извештаи претставуваат средство преку кое деловниот субјект ги пренесува финансиските информации кон вработените и јавноста и преку нив се врши проценка на финансиското „здравје“ на деловниот субјект. Никој не може со сигурност да ја предвиди финансиската иднина на деловниот субјект. Финансиските извештаи и информациите кои тие ги даваат можат да дадат одредени насоки и се значајни за многу одлуки. Сетот на финансиски извештаи подготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување / Меѓународните сметководствени стандарди, содржи: Биланс на состојба (Извештај за финансиската состојба на крајот на периодот); Биланс на успех (Извештај за сеопфатна добивка за периодот); Извештај за промени на главнината; Извештај за парични текови; Белешки, кои опфаќаат преглед на значајни сметководствени политики и други објаснувачки информации и извештаи/прегледи за кои се очекува да бидат читани со ваквите извештаи. Раководството на компанијата е одговорно за веродостојно и објективно презентирање на финансиската состојба и успешното работење на компанијата.

Како најзначајни и најчесто применувани методи се јавуваат: хоризонтална, вертикална, анализа на трендот, финансиска рацио анализа и Dupont анализа. Нивна заедничка карактеристика е изворот на информации – вкупниот сет на финансиски извештаи на компаниите. Во зависност од целта и аспектите од работењето кои се предмет на анализа, како извор на информации може да се користат еден или повеќе финансиските извештаи (Биланс на состојба, Биланс на успех, Преглед на паричните текови, Преглед на промени во капиталот, Објанувачки белешки и сметководствени политики). Финансиските извештаи не можат да ги обезбедат сите информации потребни за донесување на одлуките. Тие се однесуваат на минатото, а не и на идното работење на компанијата. Тие, исто така, обезбедуваат само ограничен обем на нефинансиски информации. Но и покрај тоа, финансиските извештаи од општ вид содржат информации кои се заеднички за сите корисници. Од тука произлегува и основната цел на финансиските извештаи кои се дефинирани и во Меѓународните стандарди за финансиско известување, според кои: финансиските извештаи даваат информации за општа намена, што понатаму значи дека една компанија не може да изготвува различни финансиски извештаи за различни корисници, согласно нивните специфични потреби и барања.

3. Основни финансиски извештаи

Финансиските извештаи претставуваат структурирано прикажување на финансиската состојба и финансиската успешност на компаниите. Целта на финансиските извештаи е да обезбедат информации за финансиската состојба, финансиската успешност и паричните текови на компанијата, кои се корисни за широк круг на корисници во донесувањето на економски одлуки. Финансиските извештаи, исто така, ги покажуваат резултатите од управувањето на раководството на компанијата со ресурсите кои му се доверени. За да ја исполнат оваа цел, финансиските извештаи обезбедуваат информации за: средствата на компанијата; обврските; главнината; приходите и расходите, вклучувајќи ги добивките и загубите; уплати и распределби на сопствениците; паричните текови на ентитетот и сл. Овие информации, заедно со дополнителните информации во Белешките, им помагаат на корисниците на финансиските извештаи во предвидувањето на идните парични текови на ентитетот, а посебно нивниот временски распоред и сигурност, како една од главните цели на нивниот интерес.

Вкупниот сет на финансиски извештаи на една компанија опфаќа:

- Биланс на состојба (Извештај за финансиската состојба);
- Биланс на успех (Извештај за сеопфатната добивка);
- Преглед на паричните текови (Извештај за паричните текови);
- Извештај за промени во капиталот;
- Објаснувачки белешки и сметководствени политики.

Билансот на состојба ги прикажува сите средства и сите извори на средства на една компанија во определен момент. Билансот на состојба се составува во вид на двостран преглед, во кој средствата (активата) се искажуваат на левата, а капиталот и обврските (пасивата) на десната страна (двострана форма, која не се користи во практиката) или во вид на извештајна форма, во која средствата (активата) и претходат на капиталот и обврските (пасивата) на компанијата. Елементите кои се директно поврзани со мерењето на финансиската состојба во Билансот на состојба се средствата, обврските и капиталот.

Од тука и основната сметководствена равенка која ја покажува билансната рамнотежа:

$$\text{СРЕДСТВА} = \text{ОБВРСКИ} + \text{КАПИТАЛ}$$

Средство е ресурс контролиран од страна на деловниот субјект како резултат на минати настани и од кој се очекува прилив на идни економски користи за деловниот субјект. Обврска е сегашна облигација на деловниот субјект која произлегува од минати настани, чиешто подмирување се очекува да резултира во одлив на ресурси кои содржат економски користи од деловниот субјект. Капитал (главнина) е остаток на учество во средствата на деловниот

субјект, по одземањето на сите негови обврски. Билансот на состојба покажува колку деловниот субјект има и колку должи. Што има се гледа на страната на средствата, а што должи се гледа на страната на изворите на средствата.

Субјектот ги утврдува приходите, расходите и резултатот од работењето (добивка или загуба) во образец БИЛАНС НА УСПЕХ (Извештај за сеопфатна добивка). Билансот на успех го покажува успехот или неуспехот во работењето на деловниот субјект за одреден временски период (најчесто една календарска година). Елементите кои се директно поврзани со мерењето на успешноста при работењето во Билансот на успех се приходите и расходите.

ПРИХОДИ - РАСХОДИ = ДОБИВКА / ЗАГУБА

Приход е зголемување на економската корист во текот на пресметковниот период во вид на приливи - зголемувања на средствата, или намалување на обврските, кои резултираат во зголемување на главнината, освен оние кои се однесуваат на придонесите од учесниците во главнината. Расход е намалување на економската корист во текот на пресметковниот период, во вид на одливи - намалување на средства, или правење на обврски кои резултираат во намалување на главнината, освен оние кои се однесуваат на учесниците во главнината. Добивка/загуба е резултат од работењето, пресметан врз основа на остварените приходи и расходи во извештајниот период. Деловниот субјект треба да презентира, било во рамките на Билансот на успех или во белешките кон Билансот на успех, анализа на приходите и расходите, користејќи класификација заснована или од природата на приходите и расходите или на нивната функција во рамките на деловниот субјект.

Извештајот за парични текови (cashflowstatement), како еден од позначајните финансиски извештаи од понова природа, претставува преглед на сите парични приливи и одливи за одреден временски период, кои произлегуваат од оперативните, финансиските и инвестиционите активности на компанијата. Со овој извештај всушност се дообјаснуваат настанатите промени во Билансот на состојба и се надополнуваат податоците и информациите од Билансот на успех. Извештајот за паричните текови (cashflowstatement) - приливи и одливи на пари и парични еквиваленти, е регулиран со МСФИ 7, кој не пропишува образец или задолжителни компоненти во него, туку го пропишува методот на изработка (директен или индиректен) и класификацијата на активностите како: парични текови од оперативни (деловни) активности се главни кои му генерираат приходи на деловниот субјект и од други кои не се инвестициони или финансиски; парични текови од инвестициони (вложувачки) активности се стекнувања и отуѓувања на нетековни средства и други вложувања кои не се

вклучени во паричните еквиваленти; парични текови од финансиски активности резултираат во промени на големината и структурата на сопствениот капитал и позајмувањата на компанијата. Паричните еквиваленти се чуваат со цел да се излезе во пресрет на краткорочните парични обврски. За да се квалификува еден паричен еквивалент за вложување тој треба брзо да се конвертира во познат износ на пари и да биде предмет на незначителен ризик од промена на неговата вредност. Информациите за паричните текови, корисниците на финансиските извештаи ги користат како за процена на можноста на деловниот субјект да генерира пари и парични еквиваленти, така и за процена на потребите на истиот да ги користи тие парични средства. Единствено Извештајот за паричните текови се изготвува врз основа на принципот на наплатена реализација, а не врз основа на принципот на фактурирана реализација. Паричните средства ги опфаќаат средства во денарската и девизната благајна како и паричните средства на жиро-сметките и на девизните сметки на компанијата.

Извештајот за промени во капиталот, кој уште е познат и како Извештај за промени во главнината, е востановен како компонента на финансиските извештаи од 1999 година. Во него се прикажани сите промени во капиталот на една компанија, вклучувајќи ги и оние кои не се опфатени во другите финансиски извештаи. Ентитетот треба да презентира извештај за промени во главнината во кој ги покажува: Вкупната сеопфатна добивка за периодот, прикажувајќи ги одвоено вкупните износи кои им се припишуваат на сопствениците на матичното друштво и на неконтролираното учество. За секоја компонента на главнината, усогласувањето помеѓу сметководствената вредност на почетокот и на крајот на периодот, одвоено ги обелоденува промените кои се резултат на: добивката или загубата; секоја ставка на останата сеопфатна добивка; трансакции со сопствениците во нивното својство на сопственици, покажувајќи одделно уплати од и распределби на сопственици и промени во сопственичкото учество во подружници кои не резултираат во губење на контролата. Ентитетот треба да го прикаже (во Извештајот за промени во главнината или во белешките), износот на дивиденди признаени како распределба на сопствениците во текот на периодот, како и износот по акција.

Извештајот за сметководствените политики е составен дел на Белешките кон финансиските извештаи и се објавува кога субјектот може да одбере помеѓу две или повеќе сметководствени политики. Белешките се презентираат во вид на наративни описи, подетални анализи на износите презентирани во билансите или во вид на дополнителни информации. Според МСС1 (Службен весник на РМ 159/2009 објавен на 29.12.2009 година), Белешките треба да: презентираат информации за основата на која се подготвени финансиските извештаи и користените сметководствени политики; ги обелоденуваат информациите кои

се бараат со МСФИ, а кои не се презентирани на друго место во финансиските извештаи; обезбедуваат информации кои не се презентирани на друго место во финансиските извештаи, но се релевантни за разбирање на кој било од нив.

4. Поим за финансиска анализа

Финансиската анализа на извештаи се занимава со одредување и истражување на односите и врските кои постојат помеѓу позициите на Билансот на состојба, Билансот на успех и Извештајот за парични текови, на начин на кој се овозможува правилна процена на финансиската состојба, перформансите и ликвидноста на бизнисот. За да се исполни оваа задача, на финансиските аналитичари на располагање им стојат поголем број алатки и техники за анализа. Во анализата на финансиските извештаи се користат следните методи (инструменти): хоризонтална анализа; вертикална анализа; анализа на основни финансиски показатели (индикатори); анализа на нето обртен капитал; и „левериџ“ анализа.

Преку хоризонталната анализа се овозможува согледување на промените и анализа на трендовите на поединечните елементи во финансиските извештаи со тек на времето. Хоризонталната анализа е позната и под поимот компаративна анализа со која се врши споредување на последователните Биланси на состојба, Биланси на успех и Извештаи за парични текови за две или повеќе години, со цел согледување на промените во поединечните позиции во билансите, кои настанале во текот на анализираниот период. Клучна варијабла во хоризонталната анализа е времето. Со споредба на елементите на финансиските извештаи помеѓу два или повеќе периоди се донесува заклучок за движењето на појавите низ набљудуваниот период. Врз основа на вака добиените показатели се следи успешноста и сигурноста во работењето на компанијата. Основен предуслов за вршење на хоризонталната анализа е компаративноста на целиот сет финансиски извештаи за периодот на кој се врши анализата. Токму принципот на компаративност на финансиските извештаи во подолг временски период е еден од основните принципи за подготовка на финансиските извештаи според Меѓународните стандарди за финансиско известување. Хоризонталната анализа на финансиските извештаи се врши со помош на табели, во кои вредностите на одделните позиции во билансите се изразуваат во базични индекси или проценти. Пресметката се врши на тој начин што се избира една базична година и вредноста на сите ставки од таа година се изразува како 100% (или со индекс 1). Потоа, вредноста на истите ставки или групи на ставки во претходните и следните години кои се анализираат, се изразуваат како проценти од вредностите на ставките од базичната година. Добиените резултати со ваквата пресметка се нарекуваат индексни броеви или стапки на трендот. Вертикалната

анализа на финансиските извештаи ја открива врската, која постои помеѓу секоја поединечна ставка од финансиските извештаи и одредена специфична ставка која претставува основа и се означува со 100%. Во Билансот на состојба како основа најчесто се зема вредноста на вкупните средства и се означува со 100, додека останатите позиции се изразуваат како проценти од вкупните средства. Во Билансот на успех како основа најчесто се земаат приходите од продажбата (кои се означуваат со 100), додека останатите позиции се изразуваат како проценти на приходите од продажбата.

5. Постапка и корисници на консолидирани финансиски извештаи

Во финансиската и сметководствената теорија доста често користен поим е консолидацијата. Во контекст на бизнис комбинациите или спојувањето на компании, поимот консолидација има неколку значења, и тоа: под консолидација, во општа смисла, најчесто се мисли на процес на стекнување и процес на фузија; тоа е процес на спојување на финансиските извештаи на компанијата мајка и нејзините подружници; тоа претставува едно бизнис припојување, каде се формира ново друштво кое се стекнува две или повеќе друштва, кои по превземањето престануваат да постојат како правни субјекти. Спојувањето на финансиските извештаи на компанијата мајка и нејзините подружници, познато како процес на консолидација на финансиските извештаи, претставува консолидација во потесна смисла на зборот, која најчесто е предмет на подлабоко истражување. Консолидираните финансиски извештаи најчесто се дефинираат како „јасна слика за вкупните ресурси на споените субјекти кои се под контрола на матичната компанија,.. Консолидираните финансиски извештаи нудат важни информации кои се однесуваат првенствено на активностите и вкупните ресурси на економскиот субјект во целина претставен како група. Корисниците на консолидирани финансиски извештаи можеме да ги поделиме во следниве три групи: Инвеститори во долгорочни должнички и сопственички хартии од вредност, Менаџментот на матичната компанија, Останати корисници. Консолидираните финансиски извештаи најчесто се користат од корисници кои се заинтересирани за матичната компанија на долг рок. Со други зборови, тоа се всушност постоечките и потенцијалните акционери на матичната компанија. Секој акционер, без разлика дали станува збор за физички или правен субјект, е заинтересиран за приходите на подружниците кои и припаѓаат на матичната компанија, согласно со нејзиниот удел во подружницата. Исто така, акционерите пројавуваат интерес за консолидираните финансиски извештаи, поради проценка на способноста на менаџментот кој ја води матичната компанија. Долгорочните доверители, пред се банките, исто така се заинтересирани за финансиските резултати на подружниците кои ги има матичната компанија. Интересот на менаџментот на матичната компанија за консолидираниот извештај е посебен. Ова од причина што овој извештај е релевантен за оценка на менаџментот од страна на акционерите, финансиските аналитичари,

доверителите и останатите корисници. Резултатите во консолидираните финансиски извештаи воедно претставуваат основа за склучување или раскинување на договорите со менаџментот на матичната компанија. Во групата на корисници на консолидирани финансиски извештаи секако треба да бидат споменати и финансиските аналитичари, без чии резултати функционирањето на финансиските пазари денес би било незамисливо. Јавноста која е составена од потенцијални инвеститори и доверители, исто така е заинтересирана за финансиските извештаи.

Консолидираните финансиски извештаи се составуваат со цел да се искаже резултатот од деловната активност и финансиската ситуација на еден економски субјект, кој се состои од повеќе деловни субјекти. Потребата за консолидирани финансиски извештаи произлегла од анализата на следниве ситуации: Контрола на финансискиот удел; Способност за извршување на контрола; Успешноста на контролата. Контролата, според меѓународните сметководствени стандарди и според FASB и американските општо прифатени сметководствени стандарди-ГААП, постои кога матичната компанија има директно или индиректно повеќе од 50% од акциите со право на глас во други компании или подружници. Подружниците во кои матичната компанија има мнозински удел се предмет на консолидација. Во некои случаи матичната компанија ги контролира активностите иако има помалку од 50% од акциите со право на глас. Затоа, денес се зборува за два вида на контрола, директна и индиректна. Директната контрола е сопственост над 50% од акциите со право на глас. Способноста да се изврши контрола е другиот фактор за кој треба да се води сметка при одлуката дали да се составуваат на консолидирани финансиски извештаи или не. Во одредени околности компанијата која има мнозински удел во друга компанија не е во можност да ја контролира истата. Тоа може да се појави во ситуација кога во подружницата се врши реорганизација или пак врз подружницата има покренато стечајна постапка. Финансиските извештаи на матичната компанија и нејзините зависни друштва кои се користат при консолидацијата, мораат да бидат изготвени на ист датум. Доколку датумите на друштвата се различни, за потребите на консолидацијата зависното друштво мора да изготви дополнителни финансиски извештаи, на ист датум како и финансиските извештаи на матичната компанија. При консолидирањето и матичната компанија и зависните субјекти мораат да се држат до еднакви и хармонизирани сметководствени политики за еднакви трансакции и други деловни настани во слични околности. При составувањето на консолидираните финансиски извештаи се комбинираат финансиските извештаи на матичната компанија и нејзините зависни друштва ставка по ставка, додавајќи ги заедно истите ставки за приходи, расходи, имот, обврски и капитал. Во процесот на составување на консолидирани финансиски извештаи одредени ставки треба да се елиминираат. Такви се: елиминација на матичното вложување во зависното

друштво и матичниот удел во главницата на зависното друштво-goodwill; елиминација на интер - групните трансакции; утврдување на малцинскиот интерес. При консолидирањето треба да се води сметка за ограничувањата кои го пратат процесот на консолидација на финансиските извештаи. Некои од тие ограничувања се следниве: финансискиот резултат и финансиската состојба на членовите на групата не се објавуваат во консолидираните финансиски извештаи. Лошите или добрите резултати, како и финансиската ситуација во целина, може да се прикриваат зад резултатот или финансиската ситуација на другите; консолидираните задржани добивки содржани во консолидираните финансиски извештаи не се во целост расположливи за распределба на дивиденда, затоа што дел од нив може да го претставуваат уделот на матичната компанија во нераспределените добивки на подружниците; финансиските показатели се темелат на консолидираните финансиски извештаи, т.е. се врши агрегирање на финансиските показатели, кои не даваат точни податоци за посебното работење на матичната компанија и нејзините подружници; поединечните конта на компаниите чии финансиски извештаи се консолидираат, не секогаш се меѓусебно споредливи; консолидираните финансиски извештаи во себе не содржат дополнителни информации неопходни за контролирање на поедини компании. Тие информации можат да се најдат само во Белешките и преку темелно разгледување на финансиските извештаи на поедините подружници.

6. СТУДИЈА НА СЛУЧАЈ – АНАЛИЗА НА ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ФИНАНСИСКА СОСТОЈБА НА КОМПАНИЈАТА ВИТАМИНКА АД ПРИЛЕП

Овој дел од трудот е наменет за илустративна анализа на извештајот за финансиска состојба на компанијата Витаминка АД Прилеп, за периодот 2009 – 2013 година, со користење на финансиските показатели за оценка на финансиската состојба. Со анализата на извештајот за финансиска состојба на компанијата за петгодишниот период се настојува да се прикаже практичната пресметка на показателите за оценка на финансиската состојба на компанијата, кои се обработени во претходниот теоретски дел на трудот, а со користење на ставките од извештајот за финансиска состојба. Целта на оваа практична анализа е да се добие една генерална слика за значењето на информациите кои ги нуди овој извештај за определена компанија и да се оцени какво влијание имаат истите врз работењето на деловниот субјект и донесувањето на деловните одлуки. Врз основа на податоците содржани во извештаите за финансиска состојба се пресметани рачно показателите за финансиската состојба на компанијата Витаминка АД Прилеп во текот на анализираниот период и наедно интерпретирани, со цел да се согледа работењето на компанијата во анализираниот период.

**КОНСОЛИДИРАН ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА
СОСТОЈБА НА ФИРМАТА АД ВИТАМИНКА ПРИЛЕП**

	2013	2012	2011	2010	2009
Средства					
Нетековни средства					
Недвижности, постројки и опрема	506,831	483,782	496,648	563,811	606,167
Нематеријални средства	515	-	-	-	-
Дадени долгорочни позајмици	-	-	-	34,534	34,534
Вложување во подружници	543	447	525	525	525
Вложувања во придружени друштва	1,539	1,539	1,539	1,539	1,539
Финансиски средства расположливи за продажба	11,393	12,990	13,083	15,985	9,269
Финансиски побарувања	45,203	39,867	35,300	-	-
Вкупни нетековни средства	566,024	538,625	547,095	616,394	652,034
Тековни средства					
Залихи	249,399	223,639	194,061	162,691	140,094
Побарувања од купувачи и останати побарувања	314,975	305,869	289,928	-	-
Побарувања од продажба	-	-	-	242,617	219,546
Побарувања за дадени аванси	-	-	-	3,585	2,353
Останати краткорочни средства и АВР	-	-	-		
Парични средства и еквиваленти	87,066	72,847	28,156	30,021	45,252
Вкупно тековни средства	651,440	602,355	512,145	461,102	421,545
ВКУПНО СРЕДСТВА	1,217,464	1,140,980	1,059,240	1,077,496	1,073,579
Капитал и обврски					
Капитал					
Акционерски капитал	246,849	248,771	248,771	248,771	248,771
Откупени сопствени акции (-)	-	-	-	(6,045)	(6,045)
Резерви	135,926	131,681	119,875	109,795	103,338
Ревалозациони вишоци	-	-	-	6,064	-
Акумулирана добивка	433,710	324,525	258,035	165,318	128,542
Вкупно капитал	816,485	704,977	626,681	523,903	474,606

Обврски					
Нетековни обврски					
Позајмици со камата	126,061	121,156	91,123	132,130	146,853
Вкупно нетековни обврски	126,061	121,156	91,123	132,130	146,856
Тековни обврски					
Позајмици со камата	49,048	66,395	41,003	-	-
Обврска спрема добавувачите	225,870	248,452	300,433	303,223	293,162
Тековен дел на долгорочните обврски	-	-	-	41,003	67,291
Останати краткорочни обврски и ПВР	-	-	-	77,237	91,667
Вкупно тековни средства	274,918	314,847	341,436	421,463	452,120
Вкупни обврски	400,979	436,003	432,559	553,593	549,973
Вкупно обврски и капитал	1,217,464	1,140,980	1,059,240	1,077,496	1,073,579

БИЛАНС НА УСПЕХ ЗА ФИРМА АД ВИТАМИНКА ПРИЛЕП

	2013	2012	2011	2010	2009
Приходи од продажба	225,870	121,156	300,433	1,223,783	1,146,385
Останати оперативни приходи	49,048	121,156	36,358	14,620	4,543
Добивка од вложувања	300,433	300,433	40,125	866	822
Промена на залихи од готови п-ди и п-во во тек	225,870	41,003	22,525	(6,324)	(3,203)
Употребени суровини и материјали	436,003	55,100	67,291	(723,114)	(628,623)
Набавна вредност на трговска стока	67,291	433,710	10,000	(64,293)	(70,138)
Услуги	135,000	41,003	35,478	(57,406)	(63,730)
Трошоци за вработени	436,003	433,710	25,256	(178,657)	(173,368)
Амортизација	135,926	135,926	77,256	(77,140)	(75,737)
Останати оперативни расходи	225,870	225,123	66,256	(79,198)	(78,045)
ОПЕРАТИВНА ДОБИВКА (ЗАГУБА)	2,237,314	1,908,32	25,911,72	53,137	58,906
Приходи (расходи) од финансирање	(10,500)	(12,300)	(12,100)	(10,671)	(16,400)
ДОБИВКА ПРЕД ОДАНОЧУВАЊЕ	8,262,686	1,896,02	25,899,6	42,466	42,506
Расход за данок од добивка	(1600)	(1300)	(985)	(1,775)	(985)
НЕТО ДОБИВКА ЗА ПЕРИОДОТ	1,591,73	1,298,10	959,1	40,691	41,521

1. **Показател за тековна ликвидност (тековно рацио) = тековни (обртни) средства/тековни (краткорочни) обврски**
 - Тековната рацио ја покажува способноста на компанијата за плаќање на тековните обврски со тековните средства со кои располага. Се смета дека компанијата има поквалитетна ликвидност доколку висината на овој показател е поголем од 1.

2. **Показател на моментална ликвидност (брзо рацио) = тековни средства-залихи/ тековни обврски**
 - Стапката на моментална ликвидност или брзо рацио покажува дали компанијата е способна да ги исплати своите тековни обврски, доколку истите достасуваат за плаќање во блиска иднина.

3. **Показател на парична ликвидност = пари и парични еквиваленти/ тековни обврски**
 - Овој показател покажува колкав дел на паричните средства, чува друштвото за секој денар тековни обврски. Ова е најригрзен показател за анализирање на ликвидноста на една компанија, кој во пресметката ги зема предвид само најликвидните тековни средства.

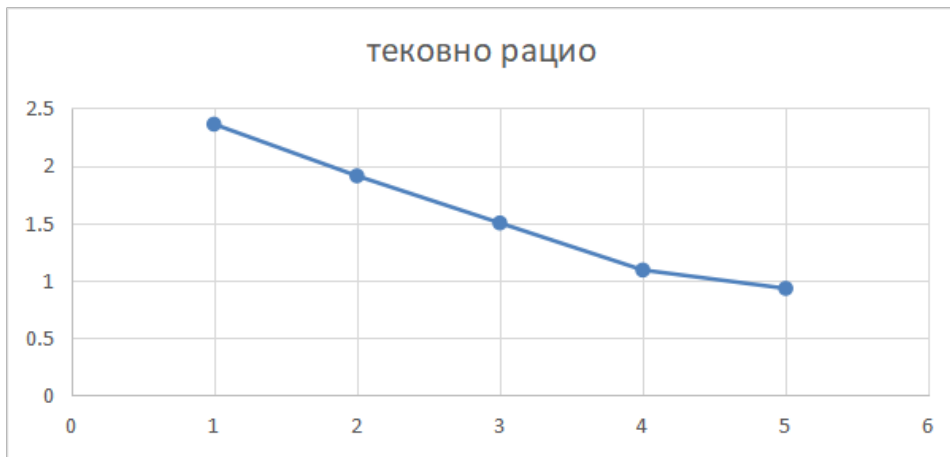
4. **Нето работен капитал = тековни средства - тековни обврски**
 - Нето работниот капитал се пресметува во апсолутна вредност, како разлика меѓу тековните средства и тековните обврски на компанијата. Тој е во директна корелација со показателот за тековна ликвидност, кој го изразува соодносот на тековните средства и тековните обврски.

5. **Показател на вкупна задолженост = вкупен долг/ вкупни средства**
 - Овие показатели ни даваат информација за вкупната задолженост на компанијата и начинот на финансирање на нејзиното работење. Преку овие показатели се проценува и степенот на финансиски ризик кој го презема компанијата.

6. **Показател долг / капитал = вкупен долг/ акционерски(сопствен) капитал**
 - Овој показател е еден од клучните показатели и се користи како стандард за оценување на финансиската состојба на компанијата. Ако стапката на овој показател постојано се зголемува, тогаш компанијата е финансирана повеќе од страна на доверителите, отколку од сопствените финансиски извори, што не е добро.

	2013	2012	2011	2010	2009
тековно рацио	2,36	1,91	1,5	1,09	0,93
брзо рацио	1,46	1,2	0,93	0,71	0,62
парична ликвидност	0,13	0,12	0,05	0,07	0,11
нето работен капитал	379.522,00	287.508,00	170.709,00	39.639,00	30.575,00
вкупна задолженост	32%	38%	40%	51%	55%
показател долг/ капитал	1,62	1,75	1,73	2,25	2,4

Во продолжение да проследиме графикони за секоја од направените пресметки:

Графикон 1.1

Од графиконот 1.1 може да се види дека тековната ликвидност на компанијата Витаминка АД Прилеп во 2009 и 2010 година е значително под границата на нормалните вредности, што укажува дека компанијата се соочувала со проблем во поглед на оджување на ликвидноста. За разлика од овие две години, веќе во наредните години се забележува зголемување на финансиската стабилност на компанијата и подобрување на ликвидноста од година во година.

Графикон 1.2

За моменталната ликвидност може да се заклучи дека стапката на моменталната ликвидност на Витаминка АД Прилеп е највисока во 2013 година. Овие резултати покажуваат дека компанијата успеала да ги надмине проблемите со ликвидноста.

Графикон 1.3

Во првите три години од анализираниот период (2009-2013 год.) паричната ликвидност на Витаминка АД Прилеп се намалува, за потоа да почне да се зголемува. Ова укажува на варирање во учеството на паричните средства и паричните еквиваленти на компанијата во нивните вкупни тековни средства.

Графикон 1.4

Следејќи ги износите на работен капитал на Витаминка АД Прилеп, се забележува дека работниот капитал од година во година е во континуирано зголемување.

Графикон 1.5

Од пресметаните показатели на задолженост може да се заклучи дека компанијата Витаминка АД Прилеп била највисоко задолжена во 2009 година, но тоа во континуитет се намалува и во 2013 година изнесува 32%.

Графикон 1.6

Пресметаниот показател долг/сопствен капитал на компанијата Витаминка АД Прилеп изнесува над општо прифатената граница, што значи дека компанијата високо се задолжува. Меѓутоа, во подоцнежните години, стапката на долг во однос на капиталот континуирано се намалува, за во 2013 година да изнесува 1,62 и се наоѓа некаде околу максимално прифатливата граница.

7. Заклучок

Финансиските извештаи кои ги изготвуваат деловните ентитети имаат основна цел и сет на меѓусебно поврзани цели, кои произлегуваат од основната цел. Основната цел на финансиските извештаи е да обезбедат економски информации кои ќе им овозможат на корисниците на тие информации да донесат значајни деловни одлуки. Останатите цели на финансиските извештаи се поврзани со обезбедување на информации кои ќе им помогнат на сегашните и идни - потенцијални инвеститори, кредитори и други корисници, во нивната процена на сумата, времето и степенот на несигурност на примањето пари, во форма на дивиденди или камати, приходи од продажба, откуп или втасување за наплата на вредносните хартии или наемите и сл. Билансот на состојба или извештајот за финансиска состојба претставува еден од најзначајните и основни финансиски извештаи од сетот на финансиски извештаи кои ги составува деловниот ентитет, на крајот на периодот на известување. Како дел од сетот на основните финансиски извештаи што ги составува секој деловен ентитет, извештајот за финансиска состојба ги прикажува средствата што ги поседува претпријатието и изворите од кои потекнуваат тие средства во определен момент – обично на крајот од годината.

Од податоците во извештајот за финансиска состојба се добиваат информации за способноста на компанијата во утврдениот временски

период да одговори на своите достасани обврски, за вкупната задолженост на компанијата, за начинот на финансирање, за финансиската стабилност и сл. Елементите кои го сочинуваат и се директно поврзани со мерењето на финансиската состојба во билансот на состојба се средствата, обврските и капиталот. Средствата прикажани во извештајот за финансиска состојба се ресурси кои компанијата ги контролира како резултат на минати настани и од кои се очекува прилив на идни користи во компанијата. Средствата во билансот на состојба се поделени во две основни групи: постојани средства и тековни (обртни) средства. Средствата на компанијата се користат за генерирање на идни профити за сопствениците на компанијата. Обврските, кои ги претставуваат долговите на компаниите кон кредиторите се состојат од краткорочни (тековни) обврски, долгорочни обврски и одложени даноци. Капиталот го претставува сопственичкиот интерес во компанијата и тој може да се сретне и под терминот сметководствена вредност на капиталот, затоа што тоа е неговата вредност евидентирана во сметководствените книги. Капиталот е кумулативен резултат од вложувањата на сопствениците и капиталот што се создава од добивката и загубата од работењето. Капиталот го сочинуваат остатокот на средства на компанијата по одбивањето на сите нејзини обврски. За многу компании, менаџери, инвеститори, студенти и за сите економисти, многу е важно да бидат запознаени со консолидирањето на финансиските извештаи, од причина што сите, и компании и наведени физички субјекти, дејствуваат во глобален бизнис свет. Границите на бизнисот ги поминуваат националните граници на државите. Огромен е бројот на компаниите кои во услови на глобализација на вкупните светски текови имаат низа подружници на најразлични места низ светот. Местото на делување на компаниите ги минува своите привично поставени граници. Токму поради овој факт - постоење на подружници на различни места од местото на делување на матичната компанија, компаниите се среќаваат со проблемот како да обезбедат и презентираат професионални, комплетни, објективни, јасни и прецизни финансиски извештаи, кои во себе ќе ги рефлектираат сите активности за компанијата во целина.

Финансиските извештаи на претпријатијата претставуваат најзначаен извор на информации за нивното работење и остварените резултати. Ваквите информации се од големо значење како за интерните, така и за екстерните корисници при донесувањето на деловните одлуки. Спојот на финансиските извештаи на матичната компанија со финансиските извештаи на одделните подружници дава целосна слика за вкупно постигнатите резултати на групата. Така, целта на консолидирањето на финансиските извештаи е да бидат прикажани резултатите од работењето и финансиската позиција на компанијата -мајка и компаниите –ќерки, на начин како да станува збор за едно друштво. Консолидираните финансиски извештаи треба да ги презентираат

деловните настани кои се случиле само помеѓу економскиот субјект и неповрзаните надворешни субјекти - ‘outsiders’. Во спротивно, корисниците на финансиските извештаи можат да стекнат погрешен заклучок, мислејќи дека интеркомпаниските трансакции се всушност трансакции со опкружувањето. Ова би водело кон нереални заклучоци за висината на остварените вкупни приходи од работењето и реално остварената добивка.

Користена литература

- [1] Agarwal Prashad Narain, “Analysis of Financial statements”, National, 1981.
- [2] Ball Ray, S.P.Kothari, “Financial Statement Analysis”, McGraw-Hill, 1994.
- [3] Berk B. Jonathan, Demarzo M. Peter , “Corporate Finance”, Pearson Addison Wesley, 2007.
- [4] Bernstein A. Leopold, “Financial Statement Analysis: Theory, application and Interpretation”, Irwin, 1988.
- [5] Bernstein A. Leopold, Maksy M. Mostafa, “Cases in Financial Statement reporting and Analysis”, Irwin, 1994.
- [6] Block B. Stanley, Geoffrey A.Hirt, “Foundation of financial management”, McGraw-Hill, New York, 2008.
- [7] Bodie Zvi, Kane Alex, Alan J.Marcus J. Alan, “Investments”, McGraw-Hill Irwin, 2005.
- [8] Brealey A. Richard, Myers C. Stewart, “Principles of Corporate Finance”, McGraw-Hill, 1988.
- [9] Brigham F. Eugen, Gapensk C. Louis, “Financial Management: Theory and Practice”, Dryden Press, 1994.
- [10] Bukics L. Rosie, “Financial Statement Analysis: The Basics and Beyond”, McGraw-Hill School Education Group, 1991.
- [11] Checkley Keith, “Strategic Cash Flow Management”, John Wiley and Sons, 2002.
- [12] Coyle Brian, Graham Alastair, “Cash Flow Control”, Lessons Professional Publishing, 2000.
- [13] Davidson N. Wallace, McDonald James, “Guide to financial Statement Analysis: Basis for Management Advice”, American Institute of certified Public Accountants, 2006.
- [14] Davidson Sidney, Stickney P. Clyde, Weil L. Roman , “Financial Accounting: An Introduction to Concepts, Methods and Uses”, Dryden Press, 1985.
- [15] Dickie B. Robert , “Financial Statement Analysis and Business Valuation for the Practical Lawyer”, American Bar Association, 2006.
- [16] Димитрова Јанка, Ревизија (теоретски и практични аспекти), Штип 2013.
- [17] Eisen J. Peter, “Accounting”, Barron’s Educational Series, 2000.
- [18] Fabozzi J.Frank, Peterson P.Pamela “Financial management & Analysis”, John Wiles and Sons,2003.

- [19] Feldman Martin, Libman Arkady, "Crash Course in Accounting and Financial Statement Analysis", Wiley-Interscience, 2007.
- [20] Foster George, "Financial Statement Analysis", Prentice-Hall International, 1996.
- [21] Fridson S. Martin, Alvarez Fernando, "Financial Statement Analysis": A Practitioner Guide, John Wiley&Sons, 2002.
- [22] Friedlob G. Thomas, Plewa James Franklin, "Understanding Balance Sheets", John Wiley and Sons, 1996.
- [23] Friedlob Thomas, Welton E. Ralph, "Keys to Reading Annual Report", Barron's Educational series,.
- [24] George Joshua, "Financial Statement Analysis: How to Use Financial Information to Make Informed Business Decisions", Talomin Books Pty.Limited, 2004.
- [25] Gibson Charles,"Financial Statement Analysis",6-th edition, 1995.
- [26] Gibson H. Charles, "Financial Statement Analysis: Using Financial Accounting Information, South-Western College Pub, 1998.
- [27] Gonedes J. Nicholas, "Analysis of Financial Statements: Financial Accounting and the Capital Market", American Accounting Association, 1989.